

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaromíra Klepše a soudců JUDr. Ing. Viery Horčicové a JUDr. Vladimíra Gabriela Navrátila v právní věci

žalobce: P. N.

proti

žalovanému: Česká advokátní komora
sídlem Národní 118/16, 110 00 Praha 1

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 15. 2. 2023, č. j. 10.01-000031/23-004

takto:

- I. Rozhodnutí žalované ze dne 15. 2. 2023, č. j. 10.01-000031/23-004 **se zrušuje** a věc se žalované **vrací** k dalšímu řízení.
- II. Žádnému z účastníků **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Předmět sporu

1. Žalobce se u Městského soudu v Praze domáhá zrušení rozhodnutí žalované ze dne 15. 2. 2023, č. j. 10.01-000031/23-004. Tímto rozhodnutím žalovaná žalobci neurčila advokáta k zastoupení v řízení o ústavní stížnosti proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 11. 2022, č. j. 2 To 64/2022, kterým byla zamítnuta stížnost žalobce proti usnesení

Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci ze dne 27. 5. 2022, č. j. 81 T 1/2017-4829, kterým byl zamítnut návrh žalobce na obnovu řízení.

II. Napadené rozhodnutí

2. Žalovaná v napadeném rozhodnutí shrnula podmínky dle § 18 odst. 2 a násl. zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii pro určení advokáta k poskytnutí právní služby. Konstatovala, že žalobce v žádosti uvedl, že X jej zastupoval v obnově, ale bez určení nevypracuje ústavní stížnost, přičemž odkázal na příložený dopis ze dne 30. 12. 2021. Žalovaná uvedla, že dne 20. 1. 2022 X elektronicky vyslovil souhlas s určením žadateli pro ústavní stížnost. Dle žalované lze jednání žalobce vyložit tak, že je schopen si obstarat advokáta jinak (srov. § 18 odst. 2 zákona o advokacii).
3. Co se týče obnovy řízení, žalovaná shrnula, že rozhodnutím ze dne 16. 6. 2021, č. j. 10.01-000281/21-002 nebyl žalobci určen advokát k poskytnutí právní služby zastoupení v řízení před Ústavním soudem proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 3. 2021, č. j. 5 To 75/2020 – 4463, kterým byla zamítnuta stížnost žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci ze dne 27. 5. 2022, č. j. 81 T 1/2017 -4350 o zamítnutí návrhu žalobce na obnovu řízení.
4. Žalovaná dále konstatovala, že u žalobce eviduje 52 žádostí o určení advokáta k poskytnutí právní služby, 25 případům vyhověla, 24 případům nevyhověla. Žalobce 36x žádal o poskytnutí právní služby zastoupení v řízení o ústavní stížnosti, 7 x v řízení o dovolání před Nejvyšším soudem, 4 x v občanskoprávním řízení, ve 3 případech v řízení o stížnosti u ESLP. Dle telefonického sdělení byl žalobce 37x stěžovatelem před Ústavním soudem, všechny jeho stížnosti byly odmítnuty z důvodu vad, zjevné neopodstatněnosti a nepřípustnosti. Žalobce nebyl tedy ani jednou procesně úspěšný.
5. Žalovaná uzavřela, že její úlohou je i to, aby ze strany žadatelů nedocházelo k neúměrnému nadužívání práva na bezplatnou právní pomoc. Z chování žalobce je zřejmé, že si dlouhodobě libuje ve vedení řady řízení, které pak končí před Ústavním soudem příp. Evropským soudem pro lidská práva. Ze strany žalobce se tak jedná o zneužívání práva na bezplatnou právní pomoc dle ustanovení § 18c odst. 5 zákona o advokacii. Z toho důvodu žalobci nevyhověla.

III. Žaloba

6. Žalobce namítl, že žalovaná mu od jara 2019 odírá právo na právní pomoc a na přístup k soudu. Ačkoliv je žalobce nemajetný, žalovaná mu neurčí advokáta na bezplatnou právní pomoc s odůvodněním, že žalobce zneužívá toto právo. Žalobce poukázal na to, že je odsouzen k doživotnímu trestu odnětí svobody, po 3 zproštění a 13 letech souzení. Snaží se prokázat svou nevinu. Připomněl, že o určení advokáta od roku 2011 požádal 52 x (ve skutečnosti dle žalobce 45x), 23x mu byl advokát určen. Jiné osoby požádaly o určení advokáta i přes 400x a byl jim určen např. přes 200x.
7. Žalobce nesouhlasí s poukazem žalované na počet neúspěšných ústavních stížností, neboť pokud mu nebyl určen advokát, byly ústavní stížnosti odmítnuty pro nedostatek právního zastoupení. Žalobce bez dalšího odkázal na nález Ústavního soudu Pl. ÚS 25/21. Namítl, že žalovaná v projednávané věci nerozhodla bez zbytečného odkladu – žádost byla podána 11. 1. 2023, doručena 17. 1. 2023, rozhodnuto o ní bylo 15. 2. 2023, doručeno 17. 2. 2023. Podle žalobce žalovaná nerespektuje závěry rozsudku ze dne 12. 1. 2023, č. j. 6 A 44/2021 – 86.

Žalobce poukázal na nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 44/21 a II. ÚS 1866/20, podle nichž má stát povinnost zajistit efektivní přístup k soudu.

IV. Vyjádření žalované

8. Žalovaná předeslala, že žalobcova majetková nedostatečnost nemusí být důvodem pro vedení sporu. Poukázala v souvislosti na to, že Městský soud v Praze usnesením ze dne 26. 5. 2022, č. j. 17 A 105/2021-87 zastavil řízení o obdobné žalobě žalobce, přičemž toto usnesení potvrdil Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 11. 4. 2023, č. j. 4 As 184/2022 – 52.
9. Žalovaná má za to, že žalobcova žádost představuje zjevně bezdůvodné uplatnění práva, neboť jeho stížnost proti usnesení Krajského soudu v Ostravě, pobočka Olomouc, ze dne 27.5.2022, čj. 81T 1/2017-4829, byla zamítnuta v neveřejném zasedání s tím, že odvolací soud dokazování neopakoval ani nedoplňoval, přičemž tento postup má oporu v Nálezu Ústavního soudu ze dne 26.9.2018, sp.zn. IV.ÚS 38/18, dle kterého zamítne-li soud v neveřejném zasedání jako nedůvodnou stížnost /§ 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu/ proti rozhodnutí, kterým se zamítá návrh na povolení obnovy řízení /§ 283 písm. d) trestního řádu/ v situaci, kdy již sám dokazování neopakuje, popř. nedoplňuje, nejde o porušení čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práva a svobod. Žalovaná má za to, že tento důvod pro neurčení advokáta vyjádřila i v prvním a třetím odstavci napadeného rozhodnutí.
10. Co se týče zneužívání práva na bezplatnou právní pomoc, žalovaná uvedla, že sice žalobce žádal od roku 2011 celkem 52 x o určení advokáta, nicméně šlo o to, že žalobce žádal určit advokáta 13-krát v roce 2018, 7-krát v roce 2019, 1-krát v roce 2020, 5-krát v roce 2021 a zatím 2-krát v roce 2023. Žalobce si měl dle žalované především sám zajistit advokáta.
11. Žalovaná pak poukázala na některé žalobcovy žádosti o určení advokáta pro zastoupení u Ústavního soudu. Ve věci sp. zn. IV. ÚS 56/21 šlo o stížnost proti usnesení NSS ze dne 3.11.2020, čj. Vol 5/2020-22, a o návrh na zrušení části volebního zákona č. 247/1995 Sb. Ve věci sp. zn. IV. ÚS 55/21 byla žalobcova ústavní stížnost odmítnuta pro nedostatek povinného zastoupení advokátem s tím, že na tuto povinnost byl žalobce upozorněn již ve věcech pod sp. zn. III. ÚS 1003/20 a sp. zn. II. ÚS 2562/20. Ve věci určení advokáta k ústavní stížnosti proti rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2021, č. j. 4 As 53/2021 – 15 žalovaná uvedla, že tímto rozsudkem nebyl žalobci ustanoven zástupce pro řízení ve věci jeho žádosti o poskytnutí informací dle zákona č. 106/1999 Sb. Ve věci určení advokáta k ústavní stížnosti proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 3. 2021, sp. zn. 5 To 75/2020 šlo o potvrzení usnesení soudu I. stupně. Ve věci určení advokáta k ústavní stížnosti proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 17 Co 104/2021 bylo potvrzeno usnesení Okresního soudu v Jičíně sp. zn. 30 Nc 3/2019.
12. Počet žalobcových žádosti v rozhodnutí uvedla proto, aby zdůraznila výjimečnost institutu určení advokáta. Počet 36 neúspěšných ústavních stížností podle žalované potvrzuje, že žalobce si dlouhodobě libuje ve vedení soudních řízení, ale je i důkazem o tom, že žalobce se soudí pro pocit ze samotného souzení, nikoliv, aby šlo o skutečné prosazení či skutečnou obranu svých práv. Podle žalované přivedlo žalobce jeho vlastní trestní jednání k dlouhodobému pobytu do věznice.
13. Žalovaná poukázala i na to, že žalobce chtěl podat ústavní stížnost proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 11. 2022, č. j. 2 To 64/2022, kterým byla zamítnuta stížnost žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě, pobočka Olomouc ze dne 27. 5. 2022, č. j. 81 T 1/2017-4829, kterým byl zamítnut návrh na obnovu řízení. Ve stejné věci již žalobce

o určení advokáta žádal a to k ústavní stížnosti proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 3. 2021, č. j. 5 To 75/2020 – 4463, kterým byla zamítnuta stížnost žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě, pobočka Olomouc ze dne 27. 5. 2022, č. j. 81 T 1/2017 – 4350, kterým byl zamítnut návrh na obnovu řízení.

14. Žalovaná shrnula, že každou žádost posuzuje individuálně k poměrům žadatele. Na straně žalobce je zřejmá akcelerace jeho žádostí od roku 2018 a taky bezúspěšnost jeho žádostí. Jde zejména o důvody, ze kterých k určení nedošlo. Nadužívání institutu určení advokáta, opakování žádostí pro stejná řízení, mechanické opakování tvrzených důvodů jsou právě případy, kdy jde o zneužívání práva na bezplatnou právní pomoc ze strany žadatelů.
15. Městský soud žalobci vyjádření žalované doručil 23. 11. 2023. Žalobce v návaznosti na to sdělením doručeném soudem dne 13. 12. 2023 avizoval, že s vyjádřením počká do doby rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti ve věci neustanovení advokáta. Městský soud v Praze totiž usnesením ze dne 15. 11. 2023, č. j. 10 A 76/2023 – 74, žalobci přiznal osvobození od soudních poplatků, avšak neustanovil mu advokáta. Rozsudkem ze dne 18. 3. 2024, č. j. 5 As 304/2023 – 15 nicméně Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost žalobce proti usnesení zdejšího soudu ze dne 15. 11. 2023, č. j. 10 A 76/2023 – 74. Městský soud v Praze následně dne 16. 4. 2024 pod č. j. 10 A 76/2023 – 93 (doručeno 22. 4. 2024) žalobce znovu vyzval k vyjádření k replice žalované ze dne 21. 6. 2023. Žalobce však k vyjádření žalované ke dni tohoto rozsudku neuplatnil repliku.

V. Posouzení věci Městským soudem v Praze

16. Soud ověřil, že žaloba byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou, a jedná se o žalobu přípustnou, splňující všechny formální náležitosti na ni kladené. Napadené rozhodnutí soud přezkoumal na základě skutkového i právního stavu v době vydání rozhodnutí správního orgánu a v mezích uplatněných žalobních bodů v souladu s § 75 odst. 1 a 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, v platném a účinném znění (dále jen “s. ř. s.”), jakož i z pohledu vad, k nimž je povinen přihlížet z úřední povinnosti.
17. O podané žalobě soud rozhodl v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s. bez jednání, neboť ani jedna ze stran s takovým rozhodnutím nevyjádřila nesouhlas, jejich souhlas s rozhodnutím bez jednání se tak presumuje podle § 51 odst. 1 s. ř. s. poslední věty. Soud taktéž neshledal důvod pro nařízení jednání z důvodu dokazování – zásadní podklady jsou totiž součástí správního spisu, z něhož žalovaný vycházel a jehož postup je předmětem soudního přezkumu. Správním spisem se dokazování neprovádí (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 1. 2009, č. j. 9 Afs 8/2008-117, č. 2383/2011 Sb. NSS).
18. Soud pro nadbytečnost neshledal důvod provádět důkazy, které žalobce navrhl v podání ze dne 12. 5. 2023 a které prokazují komunikaci mezi žalobcem a advokátem X. v období 6. 1. – 20. 1. 2023 ve věci souhlasu advokáta s určením ve věci zastupování žalobce v řízení o ústavní stížnosti. Uvedené podklady totiž doplňují ty podklady, které jsou již součástí správního spisu o žádosti žadatele.
19. Soud rovněž pro nadbytečnost neshledal důvod provádět dokazování obsahem spisu městského soudu, sp. zn. 17 A 105/2021. Žalovaná navrhuje z uvedeného spisu provést důkaz založený články z tisku o trestné činnosti žalobce a provést důkaz přehledem počtu žádostí žalobce o určení advokáta. Tyto skutečnosti jsou pro projednávanou věc nadbytečné – o odsouzení žalobce není mezi stranami sporu a samotný přehled žádostí žalobce o určení advokáta není pro přezkum žalovaného rozhodnutí rozhodující (více níže).

20. Soud dodává, že si vyžádal od Vrchního soudu v Olomouci usnesení ze dne 29. 3. 2021, č. j. 5 To 75/2020 – 4463 a ze dne 30. 11. 2022, č. j. 2 To 64/2022-4980 a sdělení Ústavního soudu ze dne 1. 6. 2023 a 13. 7. 2023, sp. zn. III. ÚS 593/23 o zastoupení žalobce advokátem Mgr. Š. v řízení o předmětné ústavní stížnosti. Tyto podklady soud vyžádal jen pro účely rozhodování o návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků a ustanovení advokáta, z hlediska přezkumu merita věci, tj. žalovaného rozhodnutí, jsou však tyto podklady rovněž nadbytečné. Žalovaná totiž důvody svého rozhodnutí založila na jiných závěrech, než ke kterým mohou přispět tyto podklady.
21. Ze správního spisu soud zjistil následující skutečnosti podstatné pro rozhodnutí ve věci.
22. Žalobce v žádosti ze dne 11. 1. 2023 požádal o určení advokáta pro ústavní stížnost proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 11. 2022, č. j. 2 To 64/2022-4980. K žádosti přiložil mj. potvrzení věznice ze dne 19. 7. 2022 o výkonu trestu odnětí svobody doživotí a dopis od advokáta X ze dne 30. 12. 2022, v němž žalobci sděluje, že usnesením Vrchního soudu v Olomouci byla zamítnuta stížnost proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 27. 5. 2022, č. j. 81 T 1/2017 – 4829. Advokát žalobci sděluje, že proti usnesení vrchního soudu lze podat ústavní stížnost, nicméně jeho ustanovení bylo omezeno trváním důvodů nutné obhajoby a skončením řízení o návrhu na povolení obnovy skončilo. K dotazu žalované X emailem ze dne 20. 1. 2023 souhlasil s určením advokátem žalobci ve věci ústavní stížnost.
23. O žádosti žalobce rozhodla žalovaná napadeným rozhodnutím.
24. Obecně platí, že poskytování právních služeb je činnost úplatná s tím, že si klient advokáta vybírá a hradí mu odměnu (§ 22 odst. 1 zákona o advokacii).
25. Ústavní soud v nálezu ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. Pl. ÚS 44/21 vyložil, že podle čl. 36 odst. 1 Listiny se každý může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu. Nezbytným předpokladem pro garantování přístupu k soudu je pak právo na právní pomoc včetně práva na účinnou právní ochranu, které vede i k naplnění rovnosti účastníků řízení podle čl. 37 odst. 3 Listiny a čl. 96 odst. 1 Ústavy (srov. nález sp. zn. IV. ÚS 682/16 či I. ÚS 630/16). Právo na právní pomoc zakotvuje čl. 37 odst. 2 Listiny, kde je výslovně stanoveno, že každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku tohoto řízení.
26. V rámci ochrany práva osob na přístup k soudu pak ve výjimečných případech může vzniknout vztah mezi klientem a advokátem i rozhodnutím soudu nebo žalované dle § 18 odst. 2 zákona o advokacii. Žadateli se pak právní služba podle § 18c zákona o advokacii poskytuje bezplatně. Pokud jde o určení advokáta pro řízení před Ústavním soudem a v řízení před orgánem veřejné správy, hradí odměnu advokáta stát. V ostatních věcech, ke kterým je advokát určen podle § 18c, poskytuje advokát právní služby nadále na své náklady, případně má nárok na poskytnutí náhrady podle stavovského předpisu (§ 23 odst. 3 zákona o advokacii).
27. Ústavní soud ve shora citovaném nálezu poukázal na to, že právo na právní pomoc náleží každému, jeho subjektem je tedy každá fyzická i právnická osoba. Právo na právní pomoc musí být zajištěno všem, tedy jak osobám majetným, tak nemajetným (srov. nález sp. zn. IV. ÚS 2334/17). Rozšíření bezplatné právní pomoci je pak bezpochyby legitimním, žádoucím cílem směřujícím k posílení ústavní záruky práva na právní pomoc. Ústavní soud proto

v dané věci zrušil ustanovení § 18c odst. 1 zákona o advokacii ve slovech „*jehož příjmové a majetkové poměry to odůvodňují*“, neboť zákonodárce jím omezil právo žadatele obrátit se na Českou advokátní komoru s žádostí o určení advokáta k poskytnutí právní služby pouze na případy odůvodněné příjmovými či majetkovými poměry.

28. Byť Ústavní soud akcentoval rozšíření práva na právní pomoc k zajištění práv v čl. 36 odst. 1 a v čl. 37 odst. 2 Listiny v co nejširším rozsahu, současně vyložil, že pokud jde o případy odmítnutí poskytnutí právních služeb z důvodů zjevně bezdůvodného uplatňování nebo bránění práva, na ty pamatuje postup upravený v § 18c odst. 5 a 6 zákona o advokacii. Takové případy je však nutné vždy posuzovat podle individuálních okolností konkrétní věci, a nikoliv je řešit změnou zákona, která paušálně vyloučí přístup k právní pomoci a tedy také přístup k soudu.
29. Konkrétně tedy podle § 18c odst. 5 zákona o advokacii platí, že Komora určí advokáta k poskytnutí právní služby bezplatně žadateli, jehož příjmové a majetkové poměry to odůvodňují. Komora určí advokáta k poskytnutí právní služby žadateli, který osvědčil splnění zákonných podmínek, bez zbytečného odkladu. Komora žádosti nevyhoví, jestliže jde o zneužití práva nebo jde-li o zjevně bezdůvodné uplatňování nebo bránění práva.
30. Žalobce v podané žalobě namítá, že žalovaná nesprávně argumentuje četností žádostí žalobce a neúspěšností jeho dosavadních ústavních stížností.
31. Obecně lze přisvědčit tvrzení žalované, že smyslem určení advokáta není zajištění generální právní pomoci ve všech žadatelem vedených sporech a řízeních. Tento institut má naopak zajistit „*bezplatný přístup k právní pomoci (v jedné individuální věci) těm účastníkům řízení, kteří ji v konkrétní životní situaci skutečně potřebují a nemohou si ji sami dovolit,*“ jak například shrnul Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 24. 11. 2021, č. j. 2 As 159/2021–105, (dostupný, stejně jako ostatní citovaná rozhodnutí, na www.nssoud.cz)
32. V první řadě je z napadeného rozhodnutí patrné, že žalovaná odůvodňuje neurčení advokáta pouze jedním konkrétním důvodem, a to naplněním podmínek dle ustanovení § 18c odst. 5 zákona o advokacii z důvodu zneužití práva na poskytnutí bezplatných právních služeb ze strany žalobce. Tomu svědčí závěr žalované na straně 3 rozhodnutí, že „*... žadatel nesplnil podmínky dle ust. § 18c odst. 5 ZoA, s nimiž by zákon o advokacii spojoval vznik práva na určení advokáta k poskytnutí právní služby a z tohoto důvodu nebylo žádosti žadatele vyhověno*“.
33. Žalovaná pak ve vyjádření žaloby tvrdí, že v odstavcích 1 a 3 napadeného rozhodnutí vyjádřila i druhý důvod pro neurčení dle § 18c odst. 5 zákona o advokacii, tj. zjevně bezúspěšné uplatnění práva. To však z napadeného rozhodnutí nevyplývá, neboť v citovaných odstavcích žalovaná pouze shrnula předmět žalobcovy zamýšlené ústavní stížnosti (první odstavec) a v třetím odstavci svého rozhodnutí shrnula podmínky pro řízení o určení advokáta dle § 18 odst. 2 a § 18c zákona o advokacii. Byť v šestém odstavci žalovaná stručně konstatuje, že žalobce již jednou o obnovu svého řízení bezúspěšně žádal, v žádné části napadeného rozhodnutí žalovaná nijak nehodnotila, zda nynější žalobcová zamýšlená ústavní stížnost představuje zjevně bezdůvodné uplatnění práva ve smyslu § 18c odst. 5 zákona o advokacii. Soud se tedy neztotožnil se žalovanou, že by žalobci neurčila advokáta rovněž z tohoto důvodu.
34. V pátém odstavci napadeného rozhodnutí je pak žalovaná toho názoru, že žalobce je schopen si zajistit právní pomoc jinak, tj. sám bez pomoci Komory (srov. § 18 odst. 2 zákona o advokacii). Vycházela však toliko z poukazu žalobce na vzájemnou konverzaci s advokátem

X, který zastupoval žalobce v řízení o návrhu na obnovu řízení a žalobci dne 30. 12. 2022 sdělil, že bez určení žalovanou ústavní stížnost nevypracuje. Svůj závěr však žalovaná nijak blíže neodůvodnila, zejména blíže nevyložila, jakým způsobem je žalobce ve své situaci podle jejího názoru schopen zajistit si služby advokáta jinak, tj. bez určení Komorou. Závěr žalované o tom, že žalobce je schopen si zajistit pomoc advokáta jinak ve smyslu § 18 odst. 2 zákona o advokacii není rozhodným důvodem žalovaného rozhodnutí a žalobce jej patrně i proto svou žalobou ani nenapadá. Soud tuto část žalovaného rozhodnutí nicméně shledal *ex officio* nepřezkoumatelnou pro nedostatek důvodů rozhodnutí (srov. § 76 odst. 1 písm. a/ s. ř. s.)

35. Žalovaná pak zneužití práva na bezplatnou právní pomoc jakožto nosný důvod pro neurčení advokáta dle § 18c odst. 5 zákona o advokacii odůvodňuje pouze tvrzením, že od roku 2011 eviduje ve svém systému 52 žádostí žalobce o určení advokáta, přičemž mu bylo vyhověno ve 25 případech. S tím, že žalobce žádal v 36 případech o určení advokáta k poskytnutí bezplatné právní služby spočívající v zastoupení v řízení před Ústavním soudem a v žádné ze svých předchozích ústavních stížnostech žalobce nebyl úspěšný. Žalovaná je názoru, že z chování žadatele je zřejmé, že žadatel si dlouhodobě libuje ve vedení řady soudních řízení, které pak končí až před Ústavním soudem, příp. Evropským soudem pro lidská práva.
36. Městský soud v Praze nevylučuje, že mnohonásobné a opakované podávání žádostí o určení advokáta může být v obecné rovině indikátorem „sudičství“ žadatelů, resp. zneužívání institutu určení advokáta. Počet žádostí neobstojí ale samostatně, bez bližšího odůvodnění.
37. Městský soud v Praze má za to, že na případ žalobce lze obecně aplikovat přístup předestřený Nejvyšším správním soudem v rozsudku ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011–66, kde bylo k problematice zneužívání institutu osvobození od soudních poplatků uvedeno následující: *„I když účastník je nemajetný, takže by zásadně bylo namístě přiznat mu osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), může mu soud výjimečně toto dobrodiní odeprýt, a to zejména pro povahu sporu či sporů, které účastník vede. O výše uvedený případ se může jednat, vede-li účastník s různými veřejnými institucemi množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, které často pokračují jako spory soudní, a přitom nejde o spory mající vztah k podstatným okolnostem životní sféry účastníka (netýkají se, a to ani nepřímě, účastníkovu majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí, nýbrž jde o spory vyvolané účastníkovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí).“*
38. Podle zdejšího soudu lze popsáný přístup analogicky uplatnit na institut určení advokáta právě s ohledem na podobný účel, který oba instituty sledují, a na legitimní snahu předcházet jejich zneužívání. Když Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 12. 8. 2021, č. j. 5 As 186/2021–15 potvrdil závěr správního orgánu, že žadatel se dopustil svou žádostí zneužití institutu určení advokáta, konstatoval, že v daném případě *„[s]ama četnost stěžovatelem vedených sporů by nevedla k závěru o zneužití práva, podstatná je však povaha těchto sporů, z nichž není patrné, že by se skutečně jednalo o legitimní obranu práv a oprávněných zájmů stěžovatele, naopak vše nasvědčuje tomu, že smyslem je pro stěžovatele samotné vedení těchto sporů.“*
39. Žalovaná při učinění závěru o zneužívání práva na bezplatnou právní pomoc ze strany žalobce neodkázala např. na povahu sporů, pro něž žalobce historicky žádal o určení advokáta. Z úvah žalované není tedy patrné, zda se v minulosti jednalo o legitimní procesní obranu práv žalobce.

40. Soud oproti tomu podotýká, že v nynější věci sama žalovaná v prvním odstavci napadeného rozhodnutí poukázala na to, že předmětem ústavní stížnosti měla být žalobcova obrana proti zamítnutí návrhu na obnovu řízení v jeho trestní věci. Mezi stranami je pak nesporné, že žalobce se dlouhodobě nachází ve výkonu trestu odnětí svobody, ústavní stížnost proti zamítnutí obnovy řízení v trestní věci se tedy podle názoru soudu zjevně dotýká jeho osobní sféry. V tomto případě proto nelze bez dalšího paušálně uzavřít, že žalobce vzhledem k počtu žádostí o určení advokáta a k předchozí neúspěšnosti ústavních stížností hodlá pouze z libosti vést soudní spor a tedy zneužít právo na bezplatnou právní pomoc. Naopak povaha věci svědčí spíše tomu, že žalobce může mít důležitý zájem na tom, aby právě pro toto řízení mu byl advokát určen.
41. Je třeba poznamenat, že ačkoli žalovaná své úvahy ohledně zneužívání práva na bezplatnou právní pomoc žalobkyní ještě doplnila ve vyjádření k žalobě, nelze tímto způsobem zhojit nedostatky napadeného rozhodnutí (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 12. 2008, č. j. 8 Afs 66/2008–71, či ze dne 28. 1. 2009, č. j. 1 As 110/2008–99). Žalovaná navíc úvahy doplnila jen ve vztahu k 5 případům žádosti žalobce o určení advokáta a to bez bližšího vyložení povahy původního žalobcova sporu a bez jeho srovnání s nynější žalobcovou žádostí o určení advokáta k zastoupení v řízení o ústavní stížnosti. Ani z vyjádření žalované k žalobě tak soudu nevyplynulo, že by tyto dřívější případy také měly svědčit tomu, že žalobce hodlal vést i v nynějším případě řízení o ústavní stížnosti pouze „z libosti“, a aby tím tak zneužil právo na bezplatnou právní pomoc.

VI. Závěr a náklady řízení

42. Podle názoru městského soudu žalovaná nedostatečně odůvodnila svůj závěr, že žádost žalobce o určení zástupce k řízení o ústavní stížnosti představuje zneužití práva na bezplatnou právní pomoc a že je naplněn důvod pro neurčení advokáta podle § 18c odst. 5 zákona o advokacii. Nijak se přitom v žalovaném rozhodnutí nezabývala povahou předchozích sporů a významem nynější ústavní stížnosti pro žalobcovu osobní sféru. Žalovaná rovněž nedostatečně odůvodnila úvahu o tom, že žalobce je schopen advokáta si zajistit i jinak podle § 18 odst. 2 zákona o advokacii. Jinými důvody pro určení advokáta dle § 18c zákona o advokacii se pak v žalovaném rozhodnutí nezabývala.
43. Na základě shora uvedených skutečností soud proto shledal žalobu důvodnou, proto žalované rozhodnutí zrušil pro nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů rozhodnutí dle § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s.
44. V dalším řízení bude žalovaná v souladu s § 78 odst. 5 s. ř. s. shora vyjádřeným právním názorem soudu vázána. Bude na ní, aby v dalším řízení zohlednila závěry soudu a náležitě zdůvodnila, v jakých skutečnostech (skutkových či právních) spatřuje v případě nynější žádosti žalobce zneužívání práva na bezplatnou právní pomoc, popřípadě aby žádost posoudila i z dalších relevantních hledisek a ve věci znovu rozhodla.
45. Výrok o náhradě nákladů řízení je odůvodněn ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s., podle kterého má úspěšný účastník řízení právo na náhradu nákladů. Ačkoli měl žalobce ve věci z procesního hlediska úspěch, náhrada nákladů řízení mu nenáleží. Soud žalobci přiznal úplné osvobození od soudních poplatků a soudní poplatek proto nehradil. Žalobce zároveň nebyl v řízení zastoupen. Žalobce pak ani náklady v řízení sám neuplatnil a soudu ani ze soudního spisu nevyplývá, že by žalobce nějaké náklady na soudní řízení vynaložil. Např. poštovné za podání určená k soudu hradila, dle otisku razítek na obálkách, v nichž tato podání soud obdržel, Vězeňská služba České republiky, Věznice Mírov. Paušální náhrada nákladů se pak

ve smyslu § 151 odst. 3 o. s. ř. se ve správním soudnictví neuplatní (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 8. 2015, č. j. 6 As 135/2015–79).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno, a to v tolika vyhotoveních (podává-li se v listinné podobě), aby jedno zůstalo soudu a každý účastník dostal jeden stejnopis. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 30. května 2024

JUDr. Jaromír Klepš v.r.

předseda senátu